

Fàbrica de la central de la Ribera

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Demarcació de Coaner
Emplaçament	Ctra. C-55, sortida al km. 48,5 (Súria Nord) i a la rotonda pista S-W cap a la central, uns 800 m
Alçada:	299

Coordenades:

Latitud:	41.83485
Longitud:	1.73097
UTM Est (X):	394630
UTM Nord (Y):	4632218

Classificació

Número de fitxa	08229 - 211
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani
Segle	XX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	En ruïna. Sense coberta
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	Opice (empresa de Granollers)
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dc., 12/04/2017 - 02:00

Descripció

Construcció en ruïnes d'una antiga fàbrica que mai va arribar a funcionar, que es troba adossada a la central hidroelèctrica de la Ribera. Es troba emplaçada en una petita esplanada vora el Cardener, en el punt on el riu fa un meandre molt pronunciat. La fàbrica està adossada al sud-est de la central. És una construcció de planta rectangular que mesura 40 m de llarg per 20 d'ample i de la qual tan sols se'n conserva el mur perimetral. A l'angle nord-est té inserit l'edifici antic de la central hidroelèctrica. El mur de la fàbrica és fet de maçoneria i té el típic reng d'obertures dels finestrals però sense vidres. Era una edificació d'una sola planta i no té coberta.

Història

A principis de segle XX s'estava construint una fàbrica tèxtil en aquest indret. La va promoure un tal Álvarez, que adquirí una porció de terreny a Pere Ribera, propietari de la masia pròxima de la Ribera. La fàbrica tenia maquinària que estava a punt d'estrenar-se quan va ser afectada per la forta riuada de l'any 1907 que va causar importants perjudicis a totes les indústries instal·lades a les ribes del Cardener, i la fàbrica de la Ribera no va arribar a entrar mai en funcionament. En canvi sí que s'aprofità el salt d'aigua adequat en els primers temps i ampliat posteriorment. La turbina també va quedar afectada per la inundació i es decidí situar-la a un nivell més alt. Des del seu origen la turbina era del tipus Francis (marca Siemens). L'iniciador Álvarez va cedir la central hidroelèctrica als fabricants Abadal, amb línia directa de corrent fins a la fàbrica que l'esmentat industrial explotava a Súria. L'any 1923 passà a la fàbrica de Palà de Torroella, situada uns dos km aigües amunt del Cardener. Aquesta fàbrica havia començat a funcionar l'any 1877 i donà origen a una colònia, també coneguda com a Palà Vell. Tenia un salt d'aigua aprofitat d'un antic molí fariner que li donava una força motriu de 170 CV, i el 1897 ja hi vivien 70 famílies. L'impulsor era Joan Palà Valls, propietari del mas Palà i advocat, el qual morí l'any 1918. En els anys vint i trenta la colònia experimenta una important expansió. El successor de Joan Palà Valls va ser Joan Palà Claret (1876-1960), ajudat pel seu germà Francesc. Quan l'any 1923 els Palà van comprar l'aprofitament hidràulic de la Ribera van ampliar-ne el seu potencial amb la instal·lació d'una segona turbina, d'un model igual a l'anterior però de diferent potència. Dos anys després van construir una altra central hidroelèctrica a la Coromina. D'aquesta manera la fàbrica de la colònia Palà de Torroella aconseguia la concessió dels dos terços del cabal fluvial i reforçava substancialment la potència de la fàbrica. L'any 1932 l'empresa de Palà es va transformar en la societat anònima Industrias Palà S.A.

La construcció de l'edifici nou de la central pot ser de la dècada de 1920 o 1930. També en aquest anys es van construir els habitatges destinats a l'encarregat de la central, que en un principi va ser un tal Sibila, de Palà Vell. Entorn de 1940 l'empresa de la colònia Valls o Palà Nou (que havia sorgit l'any 1903 a causa d'unes desavinences entre els fundadors de Palà Vell) va adquirir la central de la Ribera. Poc després entrà com a responsable de la central Josep Franch i s'establí amb la seva família a viure en els habitatges adjacents. Més endavant el va substituir en el càrrec la seva filla, M. Dolors Franch. Pels volts de 1990 l'empresa de la colònia Valls va fer suspensió de pagaments i els anys següents la central de la Ribera, així com la que també hi havia a Palà Nou, van ser subhastades. Les va adquirir l'empresa OPICE, de Granollers. M. Dolors Franch s'encarregà de la gestió de la central fins a la seva jubilació, l'any 2016. Posteriorment la central es va automatitzar totalment. Fins llavors encara funcionava de manera bàsicament manual, tot i que amb alguns automatismes introduïts els anys 1980.

Bibliografia

- BADIA MASGRAU, Josep M. (1988). "Navàs", Història del Bages, Manresa, Parcir Edicions Selectes, p. 169
- CAMPRUBÍ PLANS, Josep (1984). La dinàmica d'un poble, Manresa, p. 171.
- GRUP SOLUCIONS MANRESA (2009). Pla especial del Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable de Sant Mateu de Bages. Ajuntament de Sant Mateu de Bages (núm. 151).
- FERRER ALÒS, Llorenç (2009). "La industrialització de Catalunya. Les fàbriques tèxtils del riu Cardener al segle XIX", Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols, XXVII, Col·legi de Notaris de Catalunya, Barcelona, p. 352.
- SERRA SALA, Joan M. (1982). "la colònia de Palà de Torroella: esquema històric", Dovella, núm. 4 (gener-febrer 1982), p. 19-24.

